

EDINOST

Glasiló slovenskega političnega društva za Primorsko.

»V edinstvi je moč«

»EDINOST« izhaja vsako saboto zjutraj; cena za vse leto je 4 gl. 40 kr., za polu leta 2 gl. 20 kr., za štiri leta 1 gl. 10 kr. — Posamične številke se dobivajo pri opravištvu in v trafikah v Trstu po 7 kr., v Gorici in v Ajdovščini po 8 kr. — Naročnice, reklamacije in inserate prejema **Opravištvó** »via Zonta 5«.

Vsi dopisi se pošiljajo **Uredništvu** »via S. Lazzaro« Tip. Huala; vsak mora biti frankiran. Rokopisi brez posebne vrednosti se ne vračajo. — **Interati** (razno vrste naznanila in poslanice) se zaračunajo po pogodbi — prav cenó; pri kratkih oglasih z drobnimi črkami se plačuje za vsako besedo 2 kr.

Vstajenje!

Probudila se je zemlja, jasno in prijazno je podnebje, da človeku srce z veseljem i najlepšim upom napolnjuje. V radosti plava vsa narava, prijetno šumljajo srebrne vodice skoz zelene loge i pisane livade, gore se oblačijo v zeleno obleko, po dolinah in planjavah cvetó pisane rožice, v gaji pojó drobne ptice živo, veselo in glasno Bogu v slavo in ljudem na veselje. Lepá, krasna je zemlja, vsa nevestno odličena!

Če pa je človek zamaknen v to posvetno lepoto, ki mu čara uho in okó, če goji v svojem srci veselo upe, da mu pisani cvet in materi zemlji izročeno seme obro li lep sad in bogato žetev; če mu vse to srce veseli, unema i navdušuje ga še druga vzvišena, nebeška nada.

Velika noč je, vstajenje od mrtvih, večno življenje! Srečen človek, srečen narod, ki srce odpira preroditvi narave i dušo poji z nadejo nesmrtnosti! Tak človek, tak narod ima veselo bodočnost, vodi ga jasna zvezda po poti ozbiljnega življenja; kakor skala stoji v viharju, kakor bučela polni satovje, iz katerega se cedí človeška blagost.

Tudi narodom mnogojezične Avstrije prihaja pomlad, natora sama jo prorokuje, ker je letos tako prijazna i mila; mirno i zložno stvari ona ter pravično deli vsem stvarim bogate svoje darove; ona ne pozna predpravice, strankarstva i sovraštva, enako ljubi različna svoja bitja; ona kaže tudi avstrijskim narodom pot do blagostanja i sreče. I znamenja poslednje dobe pričajo, da nam ne trobenta na gluha ušesa, da ne kaže prave poti slepim očem. Pomirimo se, zložni bodimo, ne sezajmo v naravine pravice drugojezičnim narodom, da razvijo kreposti, po katerih brené! Taki glasovi se čujejo v zadnjih časih i ti glasovi oznanujejo narodom pomlad, katere se tolikanj bolj veselimo i radujemo, ker nas je morila dolga in osorna zima v narodnem i gnutnem življenju. Strgan je pečat z groba naše malomarnosti, dušne naše smrti; iz grobne trobnobe klije življenje, skala nad grobom se trese, ne prajajmo, kedo jo odvali. Kakor je naš zveličar vstal iz lastne moči v nebeškem svitu i slavi, enako odvali kamen in vstane tudi slovenski narod iz groba svojega ponižanja k lepšemu i boljšemu življenju, ako roko, srce in um posveti svojej domovini.

Marijivo delo je stebler narodovega blagostanja, posvetimo mu tedaj svoje roke, vse telesne moči, imejmo srce za vse dobro in blago, blažimo dušne svoje kreposti in bojujemo se z

Podlistek.

Odlomki iz mojega dnevnika.

(Spisuje Samovič.)
(Dalje.)

Kar smo zapustili Milan, bližali smo se vedno bolj v čveterokotu stoječim trdnjavam, to je: Mantovi, Peschieri in Veroni. Taborili smo na travnatih in njivah, kajti vse vasi, vsaka hiša je bila prenapolnena. Naš bataljon je bil blizu Mantove, tako da smo lahko v trdnjavo hodili po živéh.

Necega dne se nam uvrsti zopet Flajšman, ker se mu je noga uže toliko zacelila, da je lahko hodil. V vojni se ne gleda posebno na male stvari, saj so bolniki v vsacem kotu. Ko je ta stari lumpac h kompaniji prišel, bila je njegova prva skrb, da je svojo staro gardo okrog sebe zbral. Kde je Štupica? kde Palčić? kde so drugi? povpraševal je nekako zapovedljivo tovariše. Ni minolo četrť ure in uže je bil zbran okoli njega stari generalstab. Štupica se mu je takoj predstavil z kolcem, s katerim je v bližnjem kuhinji polento mešal ter rekel: »Ali te še niso Plemontezi snedli? Na, objej ta kol, toliko polente se drži, da boš lahko sit.« Pri

uma svitlim mečem za svoje pravice! Tako pride tudi nam vstajenja dan i navdušeno bomo peli: Aleluja!

Župani in občine, na noge!

II.

Drugo, za kar naj bi zdaj slovenske občine naravnost pri državnem našem zboru trkale in prosile, nasvetuje se: **ustanovitve deželne višje sodnije v Ljubljani.**

Ta nasvèt se ni danes porodil, národna ta naša želja ni nova! **Uže 1862. leta** so »Novice« prinesle sestavek o tem prašanji. Ko je pa zdaj napočil čas, da se je pričelo živahno razgovarjanje o potrebnej tej zadevi, ondu prosimo, da bi se omenjeni članek iz »Novic« priobčil na tem mestu. In sicer prvič za tega delj, ker je spis sam ob sebi zgodovinsko podučén, — drugič pa v dokaz, da smo mi Slovenci uže pred dvajsetimi leti čutili potrebo deželne višje sodnije v Ljubljani, čutili jo iz **taistih** razlogov, kakor denašnji dan, kajti národno naše življenje boleha še dan danes na **taistih** ranah!

Omenjeni spis, ki je 1862. leta natisnen v »Novicah« v 14. številki, glasi se pod naslovom: **»Višja deželna sodnija ali apelacija za Kranjsko, Koroško, Štajersko in Primorsko«** — kje je bila nekđaj, kje je zdaj, in kje naj bi bila v prihodnje? takole-le:

»Zedinjena višja sodnija za gori imenovane dežele je bila kot 2. sodniška stopinja pod imenom »c. k. notranje-primorske apelacije« do leta 1850. v Celovci. Obsegajoča veliko sodno okoličje je imela predsednika, podpredsednika in 20 svetovalcev, mej katerimi so bili možaki, ki so po svojih pravoznanskih delih sloveli krog in krog; mnogo rzsodb te apelacije je veljalo za vzgled pravosodja, in po pravici se je stavila ta sodnija mej najimennitnejše apelacije našega cesarstva.

»Po prenarédni sodnij leta 1850. je nehala apelacija celovška in razcepila se je na tri deželne nadsodnije: jedno za Kranjsko in Koroško so pustili v Celovci, drugo za Štajersko so dali v Gradec, tretjo za Primorsko (Tržaško, Istrsko in Goriško) pa v Trst.

»Ali leta 1854. so jo zopet drugače naredili: Kranjsko in Koroško so združili s Štajersko in sedež višje sodnije postavili v Gradec, v Trstu ta je ostala; reči so, da je take prenarédbe treba zlasti zato, da se prihrani stroškov in da pravdna opravila bolj se primerno mej sodnike razdeliti dajo, če je sodnija večja in tedaj več sodnikov šteje.

tež priliki mu kolec na usta nastavi, Flajšman mu hoče nekoliko polente otjesti, Štupica kolec ottegne, da je Flajšmanu vsa vroča polenta na obrazu ostala. Velik krobót se je razlegal na okrog, vse se je od smeha po kolenih tolklo. Štupica beži, Flajšman za njim ter meče za njim, kar mu je pod roko prišlo, z levo roko si pa polento raz obraza trga. »Ti prokleti Štupica, hodeš uže plačal, per mej dunaj! še danes ti jo zasolim«. Palčić in drugi so to vse videli, pa so se skrili, da so ga potem lažje varali.

Štupica se mu je prikrival tisti dan in ni ga bilo v njegovo družbo mej tem, ko so drugi vsi okrog njega sedeli in mu pomagali stvari v red devati, kajti imel je po navadi vse rujavo in umazano. Po dovršenem delu so šli k bližnjemu marketenderju in so pili v družbi žganje na nemem dvorišču, ter peli, burke uganjali, da se je kmalu zbralo obilo vaščanov in vojakov okrog njih. »Hodi mi po Štupico!« reče Flajšman blizu stoječemu mlademu vojaku, »in reci mu, da ga jaz kličem, da pijemo šnops«. K malu pride Štupica z neko metlo, prezentiral je Flajšmanu po vojaški in se pri tej prič tako grdo spačil, zategnol je usta do levega ušesa na stran, da se mu je vse smijalo. Flajšman se je kake desetkrat pridušil, dal mu žganja, pa je bilo vse poravnano. Ti stari gadje so še

»Kateri drugi vzroki so morebiti še bili, da so celovško apelacijo na troje razcepili leta 1850. (ali morebiti zavoljo porotnih sodb ali ker se železnice nij bilo), tega ne vemo, pa tudi tega ne, kajaj leta 1854 niso tudi Primorja pritisnili v Gradec; menda je tržaška nadsodnija ostala za 2. stopnjo pravnih in kazenskih zadev Avstrijancev v Levantli, menda tudi zavoljo tega, ker je bil v Primorju italijanski jezik za sodni jezik oklican, in še zavoljo drugih političnih ozirov na italijanski národ.

»Časi so se od leta 1854 zelo spremenili. Železnice so napravljene in olajšujejo pot ljudem in pismom; svet je po njih manjši; — država naša v denarnih stiskah, v kakeršnih še nikoli nij bila; dohodkov po novih davkih množiti ne kaže brez škode za blagost ljudstev in države; treba je tedaj varčno ravnati in strokov manjšati, kjerkoli je mogoče. In tu se da uže kaj prihraniti, ako se višja deželna sodnija za vse gori imenovane dežele zopet združi v jedno, kakor je do leta 1850 bilo.

»Naj nam nihče ne reče, da taka sodna okoličja je prevelika. Kakšna veličina je neki to, če vse te dežele vkup merijo le 922 kvad. milj z 2 milijonoma in 360.000 prebivalci! Poglejte v Prago, pa videli boste nadsodnijo za celo Češko z 944 kvad. miljami in 4.706.000 prebivalci, ali na Dunaj za gorenjo in doljeno Avstrijo in Solnograd s 708 kvad. milj in 2.537.000 stanovniki!

»Prihranilo pa bi se potem zedinjenji veliko: jeden prvosednik in več uradnikov za manipulacijo, — stanovnina za pisarnice jedne sodnije (v Trstu se plačuje na leto 8000 forintov za stanovnišče primorske nadsodnije) — plača stanovnišče 3 svetovalcem in vsem drugim uradnikom. Lep prihranek.

»Slovenci po stanovnišču združen narod, imajo pravico zahtevati, da v sodnji druge ali višje stopinje sodijo možje, ki so popolnoma zmožni v slovenskem jeziku z besedo in pisanjem uradovati, kar bo v prihodnje treba, da ministrov ukaz*) ne ostane le na papirji.

»Če se je leta 1850 napravila višja deželna sodnija v Trstu zato, da se je iz ljubavi do male mrvice (150.000) Italijanov mimo večine (374.000) Slovanov primorskih vpeljal italijanski jezik v sodnije, in je tržaška apelacija vkljub vsem ugovorom za potrebno varčnost se vendar obdržala leta 1854, imamo pač Slovenci pravico zahtevati, da za narod naš, ki ga je dosti več

*) S tem se misli ukaz ministra Lasserja od 15. marcija 1862, kateri našem jeziku podležuje v sodnjah tiste pravice, ki jih nam dan danes jemljejo! Vive l'egalité! Opazka pisateljeva.

tisti večer priredili neko mejusobno zabavo. Iz neke šupe zlečejo pod milo nebo voze, ki so tam pod streho bili, s poljskim oroljem so naredili kolibo, trobentač je imel uže pripravo, da našemi glavne igralce, tako grdo jih je z barvo in ogljem namazal, da je uže našemljenje polno smeha napravilo, kakor hitro se je kedo izza gnojnega koša pokazal, kajti v koši je bila glavna stvar skrita. Prvi je nastopil muteč Palčić, ki je imel polna usta vode, stopil je na drugi gnojni koš, ki je povezen za oder rabil, pripeljal ga je Štupica, kazoč Palčiću raznimi znamenji, kaj ima storiti. Razlagal je nemega človeka, kde ima pomanjkanje, da ne more govoriti, in ga je pri tej priči véasih po debeli buči ne prav nežno potipal, povedal je zbranim, kateri so se režali od smeha, da so možjani muteca z neko pajčevino prepreženi in sicer od tistega križastega pajka, ki številke v steklu vzliguje. Imel je tacega pajka v roki, povabil je radovedneže k odru, da pokaže, kde mu je pajek v glavo zlezel in kde ga iz glave odpodí. Tihota je nastala, ko je neke ciganske besede zgovarjal, Palčića pa za dolga ušesa vil, kakor bi bil moko kunjó ovijal, ter ga parkrat po črepinji potrkal, kakor bi po puhli buči tolkel. Kar naglo izvleče velicega pajka iz ušesa. Palčić je uže teško vođo v ustih držal in kimal,

nego jeden milijon v imenovanih deželah, napravi višja deželna sodnija.

»Kje pa bi bilo najbolj pravo mesto za to nadsodnijo? Gotovo nikjer drugod nego v Ljubljani, zakaj Ljubljana je v sredi teh dežel, zvezana je uže z večino svojih sosednih dežel z železnicami ali pa bo s Koroško skoz Štajersko kmalu; tu živi jezik slovenski in uradniki imajo vsak hip priliko se ga vaditi dejansko; to nij ne v Gradcu ne v Celovci, kjer človek lahko pozabi jezik slovenski in narod slovenski; pa tudi Celovec in Gradec sta na kraji slovenske zemlje; do njih je dalja pot kakor v središče v Ljubljano. Ravno tako je s Trstom. Pravdne zadeve levantinske so prepíčle, da bi se moralo za tega delj za Trst govoriti; kakor je bil nekđaj v Graici poseben italijanski odsek, tako utegne biti tudi v Ljubljani. Ako bi levantinske zadeve tako važne bile, morala bi se tudi dunajska najvišja sodnija (3. stopnja) v Trst prenesti.

»Ako tedaj varčnost državno in pravico národno pretehtamo resno, ne kaže drugače, kakor da se le jedna nadsodnija ustanovi za omenjene dežele, in da ta ima svoje mesto v središču — v Ljubljani.

»Naj bi se to preudarilo temeljito in naj bi naši državni domoljubni poslanci to važno stvar uže zdaj vzeli ad notam, ko se bodo pretresale finančne zadeve.«

Tako govore »Novice« 1862. leta, da tako na kratko bolj jasno govoriti ne morejo. Vse te razloge — mutatis mutandis — iz katerih naj bi se v Ljubljani ustanovila višja sodnija z navedenó periferijo, podpisemo mi Slovenci lahko tudi dandenes z mirno vestjo, tem bolj, ker moremo v njihovo podkrepo še marsikaj dodati iz ozirov na denašnje politične, krajevne in národne razmere.

Državni naš voz je z dolgovi dandenes tako preobložen, da ga nikamor ne moremo premaknóti, čeprav državljani pod tolikimi davki ječimo, kakor še nikdar ne poprej, da se Bogu usmili! Ali ne bi torej bil skrajni čas, da se začne varčiti in troške zmanjšavati? Ali ne bi prav bilo, da se iz dveh višjih sodnij (graške in tržaške) napravi le jedna v Ljubljani in se s tem lepa svota v tisočih in tisočih prihrani? — Dalje, če pomislimo na naše politične razmere z sosedom Lahom in na vse italijansko rogoviljenje po Trstu, Istri in Dalmaciji, kaj bi bilo tedaj bolj modro in diplomatsko, nego da se za mejo in jez postavi mogočno razvito in vsaj sodnijsko zedinjeno ter podpírano Slovenstvo?

V večjej meri še nego 1862. leta je Ljubljana, ilak naravno središče zgoraj omenjanih

brušne iz ust vođo po zijalih, Štupica pa vrže pajka mej nje, da so se kar po tleh valjali drug čez drugega. Zdaj se je Palčić jezik odvozlal in takoj je šel mej tovariše s kapico, da so mu za glediščne troške solde vanjo metali. Mej tem se pridruži tudi nekoliko kmetov, ko so čuli krobót na omenjenem dvorišču. Ko se vrne za gnojni koš, precej so vsi trije preštelí nabrani denar, pa tudi Palčiću v žepu posegli, če jih ni opeharil. On tega ni za zlo jemal, ker je tudi on enako Flajšmanu in Štupici delal, kajti vsi trije so drug drugega pazili, ko je šlo za skupno premoženje. Flajšman ukaže Štupici, naj mu na uho šepeta, ko bo pel, ker se na pamet še nikdar ni drugega naučil, razen: per mej dunaj. Flajšman je bil kasir, on je denar spravil, ko so ga vsi trije preštelí, rekoč: »per mej zeleni! danes ga bomo pili! Alo, Štupica, stopi zdaj na koš, pa dobro se drži, poj kakor petelin!« Štupica nastopi v roki z metlo, katera mu je za kitaro rabila, začel je strune ubirati in nategovati; pri tej prič pa je Palčića za ušesa navijal, da so bila svedraste. Zđaj razkoračen stopi, zategne usta do ušes in začne:

Višenski polž pa Flajšmanov Nace,
Palčićev bik in Šturmové race,
Šli so v Črnomel po suhe metle,
Po žabje komate v laneno morje. —

dežel, pripravna za sedež višje deželne sodnice, odkar je po Rudolfovi železnici s Koroško naravnost zvezana, torej tako vsem sosednjim deželam brez ovinkov pristopna.

Kar se pa konečno dostaje naših denašnjih narodnih razmer, osobito veljave slovenskega našega jezika po sodnjah, tu moramo pač v velike žalosti in z vsem prepričanjem izgovoriti, da mi Slovenci s predsedniki graške nadsodnije nikakor več izhajati ne moremo! Za bridko a živo prepričanje se imamo zahvaljevati zdajnjemu prvosedniku graške višje sodnije, gospodu Waserju, ki je postavil poseben »stacijon« v zgodovini trpenja slovenskega naroda in si tako svoj spomin mej nami ohranil za vse večne čase. Mi možu tega spomina tako gotovo ne zavilamo, kakor smo prepričani, da je gospod Waserja tudi žena rodila, in ako bi, kakor Ahil, bil le na peti ranljiv, slovenskega naroda — ne preživi! In z gospodom pl. Waserjem leže tudi strastno sovraštvo do slovenskega imena v hladni grob! Ali, kdo nam daje poročstvo, da jutri ali pojutranj zopet kak Waser ne zasede prvosedniškega stola v graški višji sodnji? Če je res, da je zdanja naša sodnja v Gradcu imela poprej katerikrat za prvosednike može, ki so bili uže iz zgoli takta nam Slovincem bolj »milostni«, iz tega še nikakor ne moremo sklepati, da bude naš jezik mogel pod prvosedniki, ki pridejo za g. Waserjem, lažje dihati po sodnjah! In mesto Gradca, sedež zdanja naše višje sodnije, prekisan je s fanatičnim nemštvom in sovraštvom do vsega slovenskega tolikanj, da se nekusne te ideje morejo uleči tudi na kacega Slovincem principijelno pravičnega moža, ki pa v praksi jame tako plavati, kakor graška voda teče! Zato se pa mi Slovenci s prikaznimi, ki so našemu jeziku pravične le od denes do jutri, nikakor ne moremo zadovoljiti! Kajti mi Slovenci smo stalno zvest narod pod habsburško krono, mi plačujemo stalno naše davke in stalno pošiljamo naše sinove v vojsko za mogočno Avstrijo — za tega delj pa tudi terjamo stalnih pravic, kakor so nam zatrjene v zvestoj cesarski obljubi! Ali teh stalnih pravic slovenski naš jezik v prvej vrsti po c. k. uradih do tistega časa ne bude užival, dokler c. k. uradniki ne bodo imeli niti volje, niti prilike, poznovati narodove potrebščine in pravice ter tudi zadovoljevati tem potrebščinam in pravicam. Na uradniško voljo pa bude imela sadostno moč le sila zakona — in priliko, seznaniti se z narodom in njegovim jezikom, ima vsak človek in ne le uradnik samo tedaj, če živi in deluje v tem narodu.**) To poslednjo priliko pa imajo svetovalci in prvosedniki višje sodnije za slovenske dežele brez dvombe v večji meri v Ljubljani, v središču in narodno najbolj delujočem mestu slovenskih dežel, nego-li v Gradcu. Tako bi bilo torej tudi za varnost naših potrebnih pravic in za narodni razvoj — kar tudi v večji moč in srečo države pripomore — na vse strani boljše, ako se sedež višje sodnije za slovenske dežele premakne iz nemškega Gradca v — slovensko Ljubljano!

Iz teh razlogov smo torej kot državljani in Slovenci popolnem opravičeni, staviti nujen navet: *vijta deželna sodnja*, v katero bi spadale deželne sodnije: ljubljanska, novomeška, celjska, celovška, tržaška, rovinjska in goriška, naj se ustanovi v Ljubljani.

*) Nekdaj je bilo dosti boljše, če tudi smo imeli neprijateljsko vlado, iz tega sodimo na fakcijsko opozicijo. Uredn.

**) Uradnik, ki ne pozna narodnega jezika in narodnih običajev, tak uradnik je goba na državnem in narodnem drevesu. Uredn.

»Ti per mej dunaj« je Flajman zakričal in ga za frak s koša znak potegol, da je metla po zraku plesala, okrog pa se je razlegal smeh, kmetje so kar ob kolena pokali. Ko se je smeh polegel, nastopil je Flajšman, pritisol parkrat čik, da je boljši glas dobil in začel peti:

Štupičev Jurij ima velika ušesa,
Usta do ušes so preklana,
Noge ima zvite ko stara kolesa,
Obraz pa namrdan ko stara podgana.

Mej krohoto pa je Štupica mahal z metlo po Flajšmanu, dokler ni za gnojnim košem bil.

Mej tem so se prikradli tudi nekateri oficirji in tiho to komedijo od zadaj gledali, da jih komedijanti niso videli. Zdjaj pa je Palčič nastopil, oči so mu izstopile ko raka, kajti gotovo je uže dve čutari žganja izpraznil, glas je imel kakor bi bil po starej trugi drgnol, oblečen je bil zelo smešno, imel je kmečke hlače, rudeč telovnik, velike cikle, na glavi pa je imel tolik klobuk, pod katerim bi se lahko štirji senčili. Za flavto je imel kolec, s katerim je polento mešal in znal je nekako žvižgati, kakor bi se bile renate duri odpirale. Zdjaj napihne debela lica in začne:

Ni jih pod solncem, ko Štupca in Flajšman,
To večkrat povedal na zobe jim avtman,

V dosegu tega in ob jednem, da bi se našemu domačemu jeziku po c. k. uradnikih odprevala narodna pravica, — obrnole so se uže nekatere slovenske občine s Kranjskega in Štajerskega na podlagi peticijskega prava do državnega zbora na Dunaji. Naši gospodje državni poslanci gotovo vse storé, da naše razmere na to stran pojasnijo in gorko priporočé naše prošnje; blagovoljna in pravična večina državnega zbora, katero je gospod dr. Vošnjak koncem zadnjega svojega govora v proračunu še posebno Slovincem na pomoč klical, tudi ne bude prezirala naših želj; in morda konečno še kdo iz levece iz usmiljenja do zadolžene države odobri predlog slovenskega naroda, če pride do glasovanja. Morda, morda naše prošnje ne bodo brez uspeha! Ali če tudi ne dosežemo tega, česar prosimo, izgubimo gotovo ničesar ne, pač pa si pridobimo nekaj s tem, da pridejo tužne naše razmere v javnost in svet!

Pri vsem tem pa je zdajci potreba, da kolikor mogoče vse slovenske občine pošljejo državnemu zboru svoje prošnje v gori razloženem smislu.

Zato, rojaci, na delo! *Vsak zavedeni narodnjak* naj v svojem kraju opozori dotične kroge na denašnja prašanja ter z besedo in dejanjem dela na to, da se odpošljejo prošnje in razodenejo narodne želje. Čem več prošenj, tem večji bude tudi utisek in uspeh narodovega glasu. *Ne držimo križem rok, gibajmo se!* Počivati bodemo takrat, kadar s združenim narodnim delovanjem dosežemo in zagotovimo blagostanje in mir v slovenski naši domovini!

Danilo M.

Dopisi.

Z Notranjskega, 27. marcija.

Po desetletnem spanju se je neki mrčes na šolskem drevesu — deželni šolski nadzornik — Pirker v lepih solčnih dneh meseca marcija zopet enkrat prikazal na beli dan, ter zbrnel po deželi okrog učiteljskih ušes: br, br, ali si nemčur, nemčur? Kako, da je to človeče učitelje strahovalo zaradi poduka v sadjarstvu in iskalo šolskih zamud, kder jih ni, hočem vam, kadar natančneje poizvem, nadrobno popisati.

Mej prostim ljudstvom gre govoric, da je zagorska občina na Notranjskem vse tiste mladeniče, oziroma roditelje, kateri imajo sami za se ali za sinove vojaško takso plačevati, od taiste oprostila.

Ker je to nemogoče in se dotična stvar gotovo napak umeva, prosimo zagorsko županstvo o tem pojasnila, da se ljudstvo resnice prepriča in ne goji napačnih pojmov.

Tudi bi ne bilo napačno, ako bi vlada poskrbela za primeren poduk o vojaški taksi, kateri naj bi se mej ljudstvo razdelil in se tako mnogo iz nevednosti izvirajočega čenčanja odpravilo.

Sadno drevje je vsled toplih dni se semtertja skoro popolnoma razcvetlo; prav tako je tudi trta po posameznih krajih po 5 centimetrov dolge mladike pognala, kar se na Notranjskem nepomni z lepa. Vendar nas to ne navdaja najboljšim upom, kajti sneg, kateri je v noči mej 26. in 27. marcijem po gorah zapadel, in pa prehitro izjasnjenje in mrzla burja, cvetočemu drevju in trti nič dobrega ne obeča. — Bog daj, da ne bi hudega bilo, ker ljudstvo je uže itak popolnoma obubožalo. — Z.

Iz Lokavca 29. marcija.

Na svetu se mnogo sné zaročenega kruha. Istina je to od starine.

Dne 11. julija minolega leta je pogorela velika tovarnica, bombažna prejnica v Ajlov-

Oba prav pridno zmikati znata,
Da sramotita vsac' ga Hrvata. —

Pri zadnjih besedah prevržeta Štupica in Flajšman gnojni koš, na katerem je stal, kolec je odletel povprek, klobuk je padel mej vojake, vse se je za trebuhe držalo in smeh se je na daleč okoli razlegal, a še predno se je polegel, uže je bil koš zopet v redu in vsi trije so stali ko kamenite podobe na košu, vsak je imel svoj instrument v roki. Flajšman je na kuhinjski kotel potrkal, da je glas ujel, potem pa dal znamenje s palico. Vse je utihnolo, ko je vsacega po butici potrkal: ena, dve, tri in trispjev je donel dobro ubran:

Mi trije skupaj zbrani,
Navajeni smo norce brit',
Veste tudi, da smo znani,
Da ga dobro znamo pit';
Avtman nas prav rad ima,
Lump vsakemu on reče,
Časi za pijačo nam kaj dá,
Pa večkrat s palico nas speče.

Zdjaj je zagrmelo ploskanje, vedno več je bilo ljudstva, vojakov in domačih vaščanov, bilo je pravo gledališče. Vsi trije so šli nabirat, največ je dobil Palčič v svoj široki klobuk. Ko so v gnojnem košu prešteli denar, bili so vsi ve-

ščini. Zjutraj ob 3. uri omenjenega dne se je goreča svetilnica doli v pritičnih prostorjih baje prevrnola in toliko nezgodno prouzročila. Ko je tovarnica še gorela, stopi k meni prav izgovoren starček ter mi reče: zapomnite si dobro, »le farike ne bodo nikdar več naredili, da bi pavlo prela«. »Špinerlji« je za zmiraj odzvonilo! Na tako ozbiljno prorokovanje nisem ni slova črhnol. Golo pogoriščno zidovje pa vendar ni mnogo časa plašljivo štrlelo na samotnem prostoru. Uže meseca septembra m. l. so povabili dotični vlastitelji občé znanega 70 letnega zidarskega mojstra iz Lokavca, g. M. Blažkova na pogovor. Z njim so se tudi urno pogodili za potrebno zidarsko delo i krov pri obnovljeni tovarnici. Gospod mojster je dobro zadel. Skoraj vso minolo jesen i zimo je imel kakor navlašč ustvarjene dneve za svoje delo. Tovarnica je bila meseca novembra uže dovršena i pokrita. Na tem hitrem i vspešnem delu je dobil g. mojster tudi dobro nagrado od gg. podvzetnikov.

Dne 18. t. m. se je zavrtelo v prenovljeni tovarnici — prvokrat »veliko« kolo; a od istega časa vrtil se jih dan za dnevom vedno več. Ne bo dolgo i prejnica bude zopet beli bombaž sukala v milijone tenkih nitic. Prav je tako, vsaj siromašni ljudje uže jedva čakajo, da si prislužijo novece za razne potrebe.

Hubeljska voda bude tedaj vnovič vrtela i gonila velika i mala kolesa v samotnej prostranej zgradbi pod slavno Ajdovščino. Vnovič bodo veselo drdrala železna kola i kolesca — imajoča brez broja namazanih zobcev, koji drug družemu pomagajo tako uzajemno vrteti se, da se nikdar več ne utrga nitka *dobre sreče*: ni smelimi podvzetnikom ni marljivim domačim delalcem. Tako, tako, bodi ti je moja i vseh našincev srečna želja.

V Ljubljani 29. marcija.

Agitacija za dopolnilne volitve v ljubljanski mestni zbor, ki bodo 11., 13., 14. aprila, se je pričela. Javno je prva stopila na pozorišče »fakcijska« opozicija in sicer dvakrat v eno tedno. Zbrali so se bili v kazini, Vesteneckovega malo slavnega spomina. Prvokrat so bili poklicani »deutsch-liberale Wähler«; obe te dve firmi ste zvalili vkup kakih 50 mož in mladeničev in dva psa, tedaj pride na eno firmo po 25 glav in en pes, kar so sprevideli celo nemškutarji, da je premalo. Zato so sklicali minoli petek drug zbor samo za »liberale Wähler«. Koliko je bilo tu volilcev, nevolilcev in psov, ne vem na drobno: vseh vkup jih je bilo menda 40. Kako so se imeli, to zagrinja zgodovina še v skrivnostno temo; morebiti zvedo naši vnuki ali pravnuki; le toliko povem čestitim sovremenikom, da niso snedli pri tem zboru nobenega Slovenca pa tudi nobenega ministra, kar lahko jasno dokažem v tolažbo vsem rojakom in v veselje vsem neprijateljem kanibaličnih strasti. Prvič: omenjeni zbor je bil na petek, in nemškutarji, če prav »liberalni«, niso tako brezbožni, kakor se delajo; drugič: pri omenjenem zboru ni bilo ni Taaffeja ni kacega drugega ministra, tudi deželnega načelnika in sploh nobenega Slovenca ni bilo — tedaj tudi niso mogli snesti nobenega svojih političnih sovražnikov, če tudi kričé, da jih imajo v želodec. Ta dva pomenljiva zbora sta jako prestrašila naše nemškutarje, ne zato, ker so boježi in tudi ne zavoljo obilice vdeležencev, ampak zavoljo slabe vdeležbe. Pri prvem zboru jih je namreč bilo 50, pri drugem 40, tedaj 10 manj. Ako skličejo toraj še 3 zbere, pa bo po tej rakovej progresiji prazna, čisto prazna kazina, tako so preračunile celo branjevke na prste.

seji, kajti dobro jim je spadlo, še oficirji so jim veliko darovali.

Mrak je nastal, v bližnjem krčmi zopet nahajamo to trojico, v kotu za mizo sedé Flajšman, Štupica in Palčič ter pijó, vriskajo in Bog ve, kaj bi bili vse počeli, da jih ni lovaki rog k počitku pozval. Še dolgo se je slišalo priduševanje v šupi, potem pa je tudi to vtihnolo in zaspali so trdno vsi trije, ko trije kralji skupaj, nobeden ni čutil, da jim kokoši na glavo mehke bonbone mečejo, dokler se niso zjutraj probudili žejni, da so poln kotel vode popili. »Per mej dunaj« zakriči Flajšman, da se je Štupica kar stresel, »kakov vrag je pa nas »obrajhal?« o te proklete kokoši! kedaj bi vas bil uže rad podavil! Palčič, prinesi vode!« Voda je bila k malu na mestu in zdaj so se prali, kakor race, z vodo so drug drugega polivali, da so bili vsi mokri; potem pa so šli daleč od vasi ter so na murve zlezli, slekli se in sušili vrhno obleko. K malu pa so jih zasledili drugi, ker jih je petje izdalo, ti pa so obstopili murve in nagajali s kamenjem, dokler se niso splazili zopet na tla.

(Dalje prihodnjic.)

In ker so nemškutarski kolovodje tudi dobri matematiki, tečaj so takoj uvideli, da so za-nje volilni shodi fakcijska smrt, zato so sklenoli, da nobenega več ne skličejo; — in ako se pa to vendar le zgodi, Vam bom pa pisal.

Č.

Škofjaloka, dne 1. aprila.

Sneg, ki je v jutru 27. m. m. vso gorensko stran več ali manj pokril, koristil je mnogo, tako naši kmetje sploh trdijo. Bila je uže taka suša pri nas, da so se žagarji in mlinarji bali, kaj bo, če ne bude dežja, ker ne bodo mogli dalje delati. Zadnji sneg pa je s pripomočjo južnega vremena napravil dovolj vode.

Pisana Loka je imela 21., 22. in 23. m. m. občinske volitve, ki so se dobro izvršile. Izvoljeni so bili v III. razredu: Mohar Blaž, sedanji župan, Šoklič B. mestni župnik, Kajba J. posestnik, Kalan J. mlinar, Sever J. iz Puštala in Volčič J. iz Gabrovega. V II. razredu Stabel J. posestnik, Molinari J. zidarski podjetnik in posestnik, Hafner J. mesar, Vodnik J. kmetovalec, iz Brodov, Fojkar A. kmet od sv. Ožbolta in Trdina T. hišni posestnik in gostilničar. V I. razredu: Krener A. suknar in posestnik, Triller J. c. k. biležnik, Košir J. c. k. sodnik v pokoji, Sušnik V. posestnik, dr. Arko A. zdravnik in Sadar L. vodja ljudskih šol. Ta imena so nam porok, da bude loška občina v dobrih rokah, kajti zastopani so vsi stanovi, ki bodo skupno na korist občine delali. Župana bomo volili po velikej noči. Može, zberite si po svojem prepričanju za načelnika moža, ki bude ne le ko župan, temuč tudi ko zvest narodnjak svetil drugim občinam. Pomislite, da je občina država v državi in le pri dobrih občinah se začneja razvito ustavno življenje.

Polu ure od Loke so nekateri delalci nekemu gospodarju 26. m. m. nosili štore z njive, zvečer so se napili, da so vsi omamljeni bili in se razkropili drug od drugega. Jože Kumar iz Zminka pa je obležal v hosti in še le 28. potem ga je nekdo našel. V našem kraju imajo uže od nekdanj nekateri to pregrado navado, da zelo žganje pijó, da vsako leto zaradi tega kedo na cesti mrtev obleži.

Tu se je ustanovilo neko zelo potrebno društvo, pod imenom »Schützen Verein«, ki ima svoj sedež v gostilnici »pri slonu«. Ko bude lepše in gorkeje vreme, lahko pojdejo ti strelci na polže v Ljubnik, kder je baje mnogo steklih polžev, da s tem Loko obvaruju polževe stekline. Naše mestice je do malega vse narodno, nemčurstvo se je stajalo, kakor sneg, le mladenosti je preveč, ljudje premalo beró časnike, zatorej smo tudi zaostali za družimi kranjskimi mesti. Ločani, otesite se svinčenih podplatov, zanimajte se bolj za narodnost, čitajte dobre knjige in liste, in boste bolj čislani po svetu ter zdané se tudi Vam lepši dnevi.

Politični pregled.

Notranje dežele.

Cesar je imenoval dosedanjšega vodjo namestništva v Pragi generala Krausa cesarskim namestnikom, ter ga počastil z naslovom tajnega svetnika.

1. t. m. je cesar na Dunaji odprl *preo mejnarodno umetniško razstavo* v pričó ministrov in prvih državnih dostojanstvenikov.

Finančni minister je razpisal ponudbo za prevzetje *37 milijonov petpercentne papirnate rente*, da se pokrije primanjkljaj za leto 1882. Vabilo je poslal zemljiško-kreditnemu zavodu, kreditni banki, banki Union, Anglobanki, Länderbanki in Rothschildu.

Troški za okupacijo in pomirjenje Bosne in Hercegovine bodo znašali letos 25 milijonov gold. Vsi deželni sbori se skličejo v jeseni k zasedanju.

Državni zbor je v zadnjem zasedanju, to je: od 20. januarja do 30. marcija marljivo delal i mnogo velevažnih zakonov sklenol. Najvažniši so ti le: finančni zakon in proračun za leto 1882, novela k brambenemu zakonu, katera je določila več bistvenih olajšav, zakon o volilnej reformi, ki je dal 100.000 državljanom politične pravice; zakon o poštnih hranilnicah; zakon o češkem vseučilišču, kateri je Čehé posebno razveselil; zakon o hišnem davku; potem predlogi gledé oproščenja ali olajšanja pristojbin pri izbrisavanju manjih vknjiženih dolgov; trgovinska pogodba s Francosko in Srbijo; mejnarodna pogodba zastran zatiranja trine uši i še mnogo drugih manj ali bolj važnih zakonov. Več zakonov je pa še v posameznih odsekih, najvažniši sta Slovincem: splošna avstrijsko-ogerska colna tarifa in železnica Trst-Hrpelje, ki se ima pozneje podaljšati do Loke.

Ker ima čéško veliko posestvo zopet voliti enega poslanca v državni zbor na mesto odstopivšega barona Pretisa, ponudil je konservativni volilni odbor ustavovernemu volilnemu odboru

kompromis, po katerem bi se volil v tem primerljivi kandidat ustavovorne stranke. Res radevedni smo, če se ta kompromis sprejme, ali ne; ako ga ustavovorni volilni odbor sprejme, potem se mu lahko očita še kaj več od nedoslednosti, ker je kompromis zavrgel, ko je šlo za kandidata konservativne stranke; ako ga pa odbije, potem bo skoraj gotovo izvoljen kandidat konservativne stranke. Ustavovorna stranka češkega velikega posestva se je tedaj sama v svoje mreže ujela.

V *Krivošiji* in Hercegovini so bile zadnje dni majhne praske kraj črnogorske meje, kjer se je nekoliko ustašev v nepristopnih gorah ugnezdilo. Silno težavno delo imajo zdaj vojaki s tem, da morajo na vse strani razpršene sovražnike po skritih koteh zasledovati. Vsak dan so z njimi male praske, in marsiktere vojnika zadene iz skritega zavetja krogla.

Vnanje države.

Za *Srbsko kraljevino* se kujejo v dunajske kovnice zlati penazi, imenovani Milan d'ors. Skuje se jih za 9 milijonov frankov.

Na *Srbskem* so zaprli več visocih osov, ki so bili upravni svetovalci pred desetimi leti propale prve srbske banke; mej zaprtimi je tudi belgradski župan *Karabiberović* in sekcijski šef v ministerstvu zunanjih zadev *Simić*. V blagajnici propale banke je namreč manjkalo 400.000 cesarskih cekinov, za katere ni hotel nobeden odgovoren biti.

Na *Ruskem* vsa strogost ne more zatreti nihilistov. 30. marca je bil v Odesi o belem dnevu z revolverjem v glavo ustreljen prokurator kljevskega vojnega sodišča general Strelnikov, ko je sedel na klopi na trgu blizu morja. Poslan je bil v Odeso, da nadzoruje in vodi preiskave zoper nihiliste. Ta umor očitno kaže, da vsa strogost nihilizma ne zatre i da ruskeji vladi ne ostane drugega, razen tega, da podelj ruskemu ljudstvu primerne svobodne zakone. — Morilca sta bila 3. t. m. po nagelj sodbi *obešena*.

V *Palermu* in *Messini* so 1. t. m. z veliko slovesnostjo obhajali šeststoletnico onega groznega klanja, katero je v zgodovini znano pod imenom »sicilijanske večernice«. Poklali so namreč takrat v Siciliji skoraj vse Francoze, da se osvobodé od tujega jarma, vendar z groznim hudodelstvom niso dosegli svojega namena. Letošnja slavnost je veljala sicer svobodni, a kder se svoboda vpira na moritev, tam v resnici svobodoljubnemu človeku srce trepetá. Vdeležil se je te slovesnosti tudi stari Garibaldi i sila veliko množice z sicilijanskega otoka.

V *Berlinu* so se pogodili katoliški s protestantskimi poslanci, in vsled tega je v državnem zboru bil sprejet načrt postave, po katerem neha proganjanje katoliške cerkve. Vsled pogonjanja s papežem je dobilo več praznih stolic nove škofo.

Prevažna vest je ta, da je pruska vlada te dni imenovala g. Schösserja *poslancem* pri sv. Očetu, to pomenja, da se je 10 let pretrgana zveza ponovila.

Na *Španskem* v mestu Barceloni in drugih krajih so zadnji teden delalci zelo razsajali, ker trdijo, da bo trgovinska pogodba, katero namerjava vlada z Francozi sklenoti, Španiji škodljiva.

DOMAČE STVARI.

Cesar in cesarica obiščeta tržaško razstavo ter bosta stanovala v gradu Miramare. **Potrjen zakon.** Cesar je potrdil v tržaškem deželnem zboru sklenjeni zakon, zastran varstva poljskega blaga.

Za volitve v mestni zastop se pripravljajo uže vse stranke, in živahna je agitacija po mestu, akoprav še bolj skrivna. Prevažno so letošnje volitve posebno zaradi 500letnice, ker tu bo tret moral pokazati, da ima patrijotično svetovalstvo. Enako potrebno je tudi, da se izvolijo taki možje, kateri bi konec storili dozdanjemu slabemu gospodarstvu. Naj bi se odbor iz upljivnih mož vseh narodov sestavil, in nasvetovalni kandidati, ki so zmožni in voljni, izveliči mestni voz iz gospodarskega propada i sploh hoditi po poti take politike, ki ne drži čez morje, ampak v srce naše države. Prihodnji mestni svet mora popraviti grehe starega sveta, to pa stori le s te, če politične in gospodarske razmere mesta Trsta z državo tesno zveže.

Odbor političnega društva »Edinost« za Primorsko je imel konec marca sejo, v kateri je določil priprave za prihodnje volitve v tržaški mestni svet in deželni zbor. Izvoljeni so bili volilni odseki za vse okraje v okolici in za IV. razred v mestu; ti imajo nalogo se z volilci takoj dogovarjati zaradi kandidatov. Izvoljeni so bili v odseke: Za IV. razred v mestu: Žitko, Sterle, Dolinar, Kljun. Za okolico: I. okraj: Sancin Ivan v Škedenji, Čok Josip, Jež Ivan, Kuret in Negode. II. okraj: Puriš J. M., Kljun, Nadališek Fr., Gerdol J., Gergoj J. M.,

Kljun J. M., Pečar V., Čok J. Pušar, Gerdol J., Benčič J. in A., Gerdol Anton. III. okraj: Nadališek Štefan, Trobec A., Vatovec J. M., Udovič J. M., Senica J. M. in Žulian. IV. Martelanc Andrej, Pertot M., Pogorelec A., Ferluga J. M. Pagoš, Požar J., Gerlanec J., Primožič J. in Fr. Piščanec J. V. razred: Urbančič Miha, Smerdu Fr., Križmančič Peter in Anton, Gergič Martin, Miklavčič, Slavec, Štrukelj J., Kralj V., Budal, Malalan, Škrjavaj, Sošič J. M. župan. VI. razred: Grlanec Andrej, Stare M., Stoka S., Grlanec G., Stoka Matija, Cebič V., Balane J., Brišček A., Caharija J. Sv. Križ: Furlan Ivan, Košuta Martin, Sirk Št., Košta K. veteran. Ti volilni odseki naj se skupaj zberó, izvolijo prvolednika, potem pa poročajo odboru »Edinosti« o delovanju. Volilni odsek za IV. razred v mestu je sklical po tiskanih okrožnicah volilce na pogovor v prostore delalskega podpornega društva na četrtek ob 8. uri zvečer, pri katerem so se volilci pogovarjali o reklamacijah in odločili, da napravijo v četrtek zopet volilni shod v prostorih delalskega društva.

O zadevi razstave. Čudal tudi Madžari so se v zadnji uri izdramili. Ko so spoznali, da bodo v tržaški razstavi vsi avstrijski narodi z svojimi pridelki tekmovali, in da celo Hrvatje dobé svoj poseben odtelek in paviljon, lotila se jih je zavist. Poslali so iz Pešte svojega zastopnika g. Herricha, kateri se je pri odboru za razstavo tako dolgo poganjal, da so mu prepustili v poslopji II. prostora okoli 100 kvad. metrov; tam bodo sinovi »Magyarosazaga« strmečemu svetu kazali, kaj premore njihova razvita obrtnija, in kaj rodi njih zemlja. Še več! Na pobrezji tik morja si postavijo svojo »czardo«, kder se bode točilo zlato ogrsko vince, in bode dan na dan igrala — ciganska banda.

Poseben odsek v Trstu, kateremu je predsednik dr. Volpi, vabi vse posestnike imenitnih stvari (denarjev, medalj, robe, posod, steklovin, mozaike, porcelana, majolik itd.) naj jih pošljejo na razstavo, kder dobé poseben odtelek. Odborom v drugih deželah se je ta teden poslal načrt poslopji in njih znotranje vredbe. Izvolil se je dalje odsek 6 družnikov centralnega odbora v glavno upravništvo, da bodo sprejemali pod svojo odgovornostjo vse blago, ki pride na razstavo, in ga spravljali na določeno mesto v razstavnih poslopjih; tudi bodo zastopali vse interese razstavljalcev. — Za premije za najboljšo blago na razstavi se bodo delili: *častni diplomi*, in diplomi za medalje v *zlatu, srebru in bronu*. Za kmetijske pridelke se bodo dajale tudi *denarne premije*. — Po poročilu »Sl. Nar.« se je oglasilo na Kranjskem 65 razstavljalcev.

Slovenščina pri tržaški polijci je tako redka, kar se uradnikov tiče, da se vedno pritožujejo ljudje pri nas, posebno čutijo to ubogi posl. Na glavnej policiji sta zmožna samo dva slovenščine, en svetovalca in en drug uradnik, vsi drugi so večinoma le laščine zmožni. Za tolmače morajo ti uradniki vedno stražnike pozivljati, da jim ti razvozlajo tu in tam govore. So li taki uradniki zaradi nas nastavljeni v službo, ali smo morda mi zaradi njih v Trstu? Vendar bi uže čas bil, da se pri policiji nastavlja taki uradniki, ki tukajšnje deželne jezike znajo in morejo brez tolmačev svojo službo opravljati. Kedor se neče slovenščine naučiti, naj gre na južno Tirolsko, tam bo lahko služil tudi brez slovenščine. Slavno vodstvo pa naj vendar skoro zamenj komisarja za posle s takim, ki bode vsaj tri jezike govoril, ki so v Trstu neobhodno potrebni, namreč slovenski, laški in nemški jezik.

Razširjenje ceste v Kadinu. Po prizadevi g. svetovalca II. okraja tržaške okolice, g. A. Dejaka, dovolila je mestna delegacija, da se ima razširiti cesta od posestva Puppi pa do Kljuna pod tem pogojem, da se ona dva obvezeta, da ne bosta stranski zidovi višje zidala, nego zahteva osobna varnost. To delo, katero bi se gotovo še leta in leta zavlačevalo, začne se v kratkem in ga bo mestna delegacija po denarstvenih razmerah polagoma izvrševala. Vsa čast toraj gospodu poslancu A. Dejaku, da je po privatnem potu to dosegel, kar bi še morda 10 ali več let bilo čakalo.

Tržaška komisija za pomoč družinam, katerih sorodniki so v vojni, dala je dozdaj poporo 34 ubogim družinam, in sicer skupaj 1153 glđ. Lepa pomoč!

Spričala uboštva. Najvišje sodišče na Dunaju je določilo, da mora *spričevala uboštva* tistim, ki žele oproščeni biti kolekov in pristojbin v sodniških zadevah, izdajati župnik onega kraja, kder stanujejo, in okrajno glavarstvo jih mora potrjevati. Potrdilo občinskega predstojnika ni zadostno.

Ponočne brzovlake uvede mej Dunajem in Trstom vodstvo južne železnice v kratkem času. Vozile jih bodo nove mašine, ki so hitreje od sedanjih. Pri vlaku bodo tudi posebne spalnice.

Avstrijsko-ogrski Lloyd je dovolil prosto vožnjo 24 osobam, katere pošlje brnska trgovinska zbornica v južno Ameriko, da tam sklenejo trgovinske zveze z Avstrijo.

Promet v tržaških skladiščih meseca marca. V dan 28. februarja je bilo blaga 8.251.586 k.; došlo ga je meseca marca 2.537.123 k.; izvozilo se ga je meseca marca 2.937.403 k., tedaj ga je ostalo meseca marca 7.851.311 k. Zavarovano je bilo za 4.380.000 glđ.

V severno morje na breg otoka »Jan Mayen« je 2. t. m. iz Pulja odplula vojna ladija »Polak«, kamor je peljala 14 mož, da se bodo pečali s znanstvenimi zadevami naše zemlje, vzlazli z magnetičnimi prikazni. Ko mine leto i dan pojde zopet ponje, da jih pripelje nazaj domu. Da bi srečno potovali, zdravi se vsi vrnoli!

Iz Kostanjevice na Krasu se nam piše, kako lepo so se domači, komenski in temniški veterani udeležili pri pokopu necega svojega tovariša dne 26. marca in g. dopisnik gorko priporoča, naj bi se veteransko društvo širilo po Krasu.

Hrvatskemu jeziku se v Istri godi še hujša krivica, nego slovenskemu. Slovenski se tiska vsaj deželni zakonik in ukaznik i nekateri drugi razglasi v »Oservatore Triestino«, katerega časnika pa skoraj nobeden Slovenec ne bere; hrvatski razglasi pa so bele vrane. Stokrat pametnejše bi bilo, da se Hrvatom pribodujejejo razglasi po »Našej Slogi«, to se ve da v hrvatskem jeziku, Slovincem pa po »Edinosti«.

Hrvati smo — u našem milom jeziku! »Naša Sloga« poroča, da je pri vojačenju v Buzetu vprašal potrjene mladeniče častnik, v katerem jeziku želé priselci cesarju zvestobo in posluš, i ti so soglasno zaklicali: »Hrvati smo — u našem milom jeziku!« To pa je župana i nekatere druge lahone tako razjari, da hočejo protestirati zoper to, in zakaj? .. zato, ker so bili vsi ti mladeniči pri zadnjem popisu za Italijane vpisani! — Tako se najbolj množé Italijani v Istri in Trstu!

G. Jos. Faganel, deželni poslanec, naznanil je svoj izstop iz goriškega deželne odbora, kakor je poročila »Soča«, ki pristavlja, da povod temu izstopu morda tiči tudi v zadnjih 2 razglasih, katere je izdal deželni odbor samo v italijanskem jeziku.

G. Urbančič, realkin profesor je 1. t. m. umrl v Gorici. Nevoľjo je vzbudilo, da je vodja g. Pantke dijakom prepovedal pri pogrebu vence z slovenskimi ali laškimi napismi na rakvo položiti, dovolil je le nemške in latinske. G. Pántke, po rodu Prus je načelnik podružnice nemškega »Schulverein-a« v Gorici, — in zadnja seja tega društva je bila baje — v realkinem poslopju!

Učitelj Leban, oče rajnkemu skladatelju Avgustu in učiteljema Antonu in Janku, umrl je 30. marca v Gorici v 74. letu. Bil je jako izvrsten učitelj, pošten in priljubljen mož. Blag mu spomin!

Iz Gorice se nam piše: »Slovensko bralno in podporno društvo« bode slovesno praznovalo svoje otvorjenje dne 16. aprila na belo nedeljo slovesno sv. mašo in veselico na prostem. Natančnej program objavimo prihodnjic. Nadejati se je, da nas počesté s prihodom tudi tržaški rodoljubi, posebno pa udje podpornega društva. Na svidenje!

Iz Rifenberga se nam poroča: Dne 4. aprila se je ločil od nas čest. gosp. Simon Gregorčič, dozday tukaj kaplan, obče spoštovan in priljubljen nam duhovni pastir. Priradil smo mu prav slovesno in dostojno slovo, katerega se je udeležilo rifenberško županstvo, šolska mladina, veteransko in čitalniško društvo. Gamljive besede zahvale mu je govoril gosp. L., domači kvartet pa je zapel mlo popotnico. Nekateri odlični domačini so potem spremili nepozabljivega gospoda do Dornberga. Bog ga živi!

Za »Narodni dom« so v Kamniku nabrali nad 100 glđ.; napravijo pa še pod milim nebom ljudsko veselico, katere čisti dohodek so namenili tudi »Narodnemu domu«. Rodoljubi iz Kamnegorice in Kroke pa so se združili, da vplačujejo redne zneske ter priredé velikonočni ponedeljek tombolo v taisti namen.

Mnogo občin je zopet poslalo državnemu zboru prošnjo za uvedenje slovenskega jezika v urade in srednje šole in učiteljišča. Na Krasu so storile to te le občine: Komen, Temnica (Kostanjevica), Slivno, Stijak, Nabrežina, Velikidol, Mavhinje, Gorjansko, Gabrovica, Štanjel, Pliskovica, Vojšćica, Šenpolaj, Selo, Breštovica, Brje in Škrbina. — *Občini Dutovlje in Skopo* ste prosile tudi za premeščenje višje sodnije iz Trsta v Ljubljano.

Obrtniško šolo je ministerstvo dovolilo mestu Kamniku.

Krasne priuhe prejme slovenski narod za letošnjo Veliko noč. Sloveči naš pesnik X. izda namreč te dni prvi, deset tiskanih pol obsežni zvezek divnih svojih poezij. Knjigo sta prekrasno natisnola Klein in Kovač.

(Ljub. Zvon.)

Pesmarilca po številkah za nežno mladino s pristavkom 10 narodnih napevov (64 števil in 48 straneh). Sestavil Anton Foerster, založil in natisol Rudolf Milic v Ljubljani, prišla je zadnji teden na svitlo. Cena 15 kr. Po pošti naj se priloži za listisk 2 kr., za 2 do 7 listiskov 5 kr., za 8 do 17 listiskov 10 kr., od 17 listiskov dalje 15 kr. — Na vsakih 12 listiskov priloži se 1 listisk brezplačno. Oblika tega dela je jako lepa in cena tega brošurinega praktičnega zvezka tako nizka, da bo prvi natis gotovo hitro razprodan. Zato naj se požuri, kder si ga misli oskrbeti.

Gospodarske in trgovinske stvari.

Davkovske pošne nakaznice se v kratkem uvedó. Po bo marsikateremu davkoplačevalcu po vseč, ker mu ne bo treba hoditi v oddaljeno davkarijo, ampak lahko bo na bližnji pošti davek plačeval. Takim davkoplačevalcem se bodo pošiljale tudi davkovske pobolnice po pošti, za kar bo precej pri plačevanju davka 2 kr. plačati. Oni, ki bodo plačevali davke na pošti, morali bodo na kuponu nakaznice različno zapisati ime, obrt, stanovanje, št. davkarskega računa itd., da bo mogla davkarija davek vknjižiti. Pristojbine za davkovske pošne nakaznice se bodo plačevale s pisemskimi markami, in sicer do 5 glđ. 5 kr., od 5 do 50 glđ. 10 kr., od 50 do 100 glđ. 20 kr., od 100 do 300 glđ. 30 kr., od 300 do 500 glđ. 50 kr., od 500 do 1000 glđ. 1 glđ., od 1000 do 3000 glđ. 2 glđ., od 3000 do 4000 glđ. 2 glđ. 50 kr., od 4000 do 5000 glđ. 3 glđ. Te nakaznice se najprej uvedo v okraj dunajskega pošnega vodstva.

Carine (cola) se je v Avstriji plačalo v letu 1881: v zlatu 9.294.424 glđ.; v srebru 24.126.035 glđ.; v banknotih 165.339 glđ. tedaj skupaj: 33.585.848 glđ.; v letu 1880 pa: v zlatu 7.767.475 glđ.; v srebru 22.263.336 glđ.; v banknotih 181.310 glđ., tedaj skupaj: 30.211.821 glđ. Po tem takem je bilo v letu 1881 za 3.374.027 glđ. več carinskih dohodkov.

Trgovinski promet Avstrije minolega leta: Uvozilo se je blaga za 671 milijonov; izvozilo pa za 715 milijonov goldinarjev. Proti letu 1880 se je promet za 69 milj. gold. povzdignol, gotovo lep napredek!

Trtna uš ali floksera. C. k. deželno namestništva je izdalo zastran nje ta le razglas: Vsele ukaza slavnega c. k. ministerstva za poljedelstvo od dne 1. marca 1882 št. 109/29, glede nevarnosti, da bi se utegnola naseliti trtna uš (Phylloxera) iz dežel, od nje zadeti, kakor z Ogerskega in Laškega, opominja se na prepoved, da se ne sme dobivati vinskih trt, rastlinskih delov in drugih rečij, ki so znane, da se po njih raznaša ta mrčes. V tej zadevi se opominja na dotične določbe ukaza ministerstva od dne 16. marca 1880 št. 29. l. drž. p. in na določbe ukaza min. od dne 26. septembra l. 1881 št. 140, ki se glase tako le: 1. Dokler se drugace ne započe, ne smejo se iz dežel ogrske krone čez meje kraljevine in dežel, zastopanih v državnem zboru, uvažati vinske trte s koreninami, reznice, trtni les ali rožje, trtno listje (tudi kakor ovijalo) in takó tudi noben del vinske trte, bodi svez (frisen) ali suh. Kakor se umeje samo ob seli, prepovedan je tudi uvoz živih trtnih ušij v vseh okolnostih, tudi ko bi se take žuželke pošiljale edino v kako znanstveno svrbo in naj bodo kakor koli skrbno zavite in shranjene. 2. Prestopki tega ukaza in naredbe, izdanih v njega izvršitev, kaznujejo se s kaznimi, ki so določene v §. 17 postave od 3. aprila 1875 o naredbah proti razširjanju trtné uši. 3. Dokler se drugače ne ukáže, ne smejo se iz Italije uvažati: grozdje vsakovrstno (to je: grozdje za mizo, kakor tudi grozdje od trgatve ali bendime), trpine, kompost, gnojivna prst, uže rabljene brajde ali spalirji in kolci.

Poslano.

Poslano iz Vrem na Notranjskem, tiskano v cenjenem listu »Edinost« dne 8. marca t. l. št. 10, še jedenkrat potrjujeva zdaj sama. Omenjeno poslano so poslano in radovoljno županjski uradi podpisali in timbrirali in bilo je g. županom preditano. Tedaj je vsa g. Bajčeva trditve neresnična.

Slavno »vredništvo« tudi lahko potrdi, da sta g. Andrej Magajna in č. g. A. Felich-Frankheim omenjeno poslano kakor drugi podpisala, in poleg pristavila še opazko, katero g. Bajec v svojem poslanem citira (*). G. Bajec! omenjena opazka je bila le gratulacija k vašemu odhodu iz Vrem. Zahvalite se tistim štirim osobam, da so vam neko nezasluženo spričalo, a ne zaupnice podpisali. A to spričalo vam ni nič koristilo, ker ste bili zaradi pohujšljivosti sodnijske in tudi pri vis. c. k. dež. šol. svetu kaznovani in prisiljeni od nas šila in kopita pobrati, kar je pri nas občno veselje vzbudilo in nam spet ljubi mir podelilo.

Ako vam ni naše prvo poslano po godu, iščite drugje opravičenja, kakor ga bodeva iskala midva.

V Vremah dne 29. marca 1882.

Janez Dakleva, A. Dakleva.
župan in šolski nadzornik načelnik kr. šol. sveta.

* Za spiso pod to rubriko je uradništvo le toliko odgovorno, kolikor mu dotični zakon vohava.

Uredn.

** Potrjujemo; — s tem pa je konec te pravde v »Edinosti«.

Uredn.

